

ГИ ДЪО МОПАСАН ТУАН

Превод от френски: Лилия Попова, —

chitanka.info

I

На десет левги в околността всеки знаеше чичо Туан, дебелия Туан, Туан Моя специалитет, Антоан Машбле, наречен още Греяната, кръчмар в Турньован.

Той бе прославил селцето, сгушено в една гънка на дола, който се спущаше към морето — бедно селце, само десетина нормандски къщи, обградени с дървета и ровове.

Къщите се гушеха в обраслото с трева и тръстика дере зад завоя, който бе дал на това място името Турньован^[1]. Потърсили бяха като че ли завет в долчинката, както птиците се крият из браздите във ветровити дни; потърсили бяха убежище от силния морски вятър, който вее откъм откритото море; остър и солен, той разяжда и обгаря като огън, суши и разрушава като зимен мраз.

Цялото селце бе сякаш собственост на Антоан Машбле, по прякор Греяната, наричан често също Туан Моя специалитет, понеже постоянно употребяваше израза: „Моят специалитет е пръв във Франция.“

Неговият специалитет беше, разбира се, конякът му.

От двадесет години той поеше цялата околност със своя специалитет и греяната си ракия и всеки път, щом го питаха:

— Какво ще прием, чичо Туан?

Той отговаряше неизменно:

— Греяна ракийка, зетко, тя сгрыва червата и избистря главата. Нищо по-здравословно за тялото.

Той имаше също навик да нарича всички „зетко“, макар че никога не бе имал дъщеря — нито омъжена, нито за омъжване.

Известна личност беше Туан Греяната, няма що, най-дебелият човек в кантона, а може би и в околията. Къщичката му изглеждаше смешно тясна и ниска за него и като го виждаха изправен на прага — той стоеше там по цели дни, — хората се питаха как ли влиза в жилището си. Но той влизаше всеки път, щом се появеше някой посетител, защото Туан Моя специалитет се смяташе по право поканен

да обърне по една малка чашка от всичко, което се пиеше в кръчмата му.

Заведението му се казваше „Приятелска среща“ и Туан бе наистина приятел на цялата околност. Идваха чак от Фекан и Монтивилие, за да го видят и да се посмеят на шегите, които пускаше — този шишко бе в състояние да разсмее и надгробен камък. Той умееше някак си да се подиграва с хората, без да му се сърдят, намигаше, за да изрази нещо недоизказано, удряше се по бедрото в изблик на веселост, а хората примираха от смях, без да искат, при всеки удар. Пък и любопитно беше да го гледат, макар и само като пиеше. А той пиеше всичко, и то в каквото и количество да му предложеха; хитрите му очички светеха от радост, която се дължеше на двойно удоволствие — на първо място — удоволствието от почерпката, а след това — удоволствието, че тя му носеше и парички.

Шегобийците от селцето го питаха:

— Защо барем не изпиеш и морето, чичо Туан?

— Пречат ми две неща, първо на първо, че е солено, и второ на второ, че трябва да го наляя в бутилка, защото стомахът ми не е нагоден да пие от такава чашка! — отвърщаше неизменно той.

Да можехте освен това да го чуете, като се кара с жена си! Толкова бяха смешни, че с радост бихте платили за зрелището. През тридесетте години съвместен живот те се спречкваха всеки ден. Само че Туан се шегуваше, а жена му се сърдеше. Тя беше едра селянка с походка на дългонога чапла; върху мършавото ѝ плоско тяло стърчеше главичка на разгневена кукумявка. По цял ден се занимаваше с отглеждане на кокошки в малко дворче зад кръчмата и се бе прочула със своя метод за угояване на птици.

Когато някои високопоставени хора във Фекан даваха вечеря, за да се услади на всички яденето, трябваше да изядат и някоя питомка на стрина Туан.

Но тя се бе родила в лошо настроение и бе останала такава — вечно недоволна от всичко. Сърдитата на цял свят, тя особено много се дразнеше от мъжа си. Яд я бе на веселостта му, на известността, на здравето и пълнотата му. Смяташе го за пълен лентяй, защото печелеше пари, без да върши нищо, за същинска свиня, защото ядеше и пиеше колкото десет обикновени мъже. Ден не минаваше, без да му заяви настървено:

— Няма ли да ти е по-добре в кочината, търтей неден! Повдига ми се чак от толкова лой!

И му крещеше право в лицето:

— Почакай, почакай само; ще видиш какво ще налетиш, ще видиш! Ще се пръснеш като чувал с жито, разплути шишко!

А Туан се смееше от все сърце, тупаше се по шкембето и отвърщаше:

— Ех, ти, кокоша майчице, ех ти, плоска дъсчице, че постарай се и ти да угоиш така птиците си, постарай се де!

После запретваше ръкава на огромната си ръка и добавяше:

— Това се казва крилце, майко, крилце и половина!

Клиентите удряха с юмруци по масите, превиваха се от смях, тропаха с крака и плюеха в пристъп на веселие.

А разлютената старица повтаряше:

— Почакай малко... почакай малко... Ще видиш какво ще налетиш... ще се пръснеш като житен чувал...

И си отиваше вбесена всред смеховете на посетителите.

Туан наистина представляваше удивителна гледка, толкова беше затлъстял и напълнял, цял червен и вечно запъхтян. Той бе едно от тия огромни създания, с които смъртта сякаш си играе, шегува се, забавлява се вероломно, хитрува и превръща бавната си разрушителна работа в нещо неудържимо комично. Вместо да се прояви както у другите с бели коси, отслабване, бръчки, растяща отпадналост, та да кажем изтръпнали: „Тю да се не види! Колко се е изменил!“, обесницата се забавляваше да угоява Туан, да го превръща в смешно чудовище, да го обагрят в червено и синьо, да го напompва, да му придава свръхчовешки здрав вид; обезобразяванията, с които тя бележеше всички същества, бяха у него не зловещи и тъжни, а смешни, забавни и комични.

— Почакай малко, почакай малко — повтаряше стрина Туан, — ще видиш какво ще стане!

[1] Където вятърът се обръща. — Б.пр. ↑

II

И наистина стана — Туан получи удар и се парализира. Сложиха великана на леглото в малката стаичка зад преградата на кръчмата, за да може да чува какво се говори отатък и да разговаря с приятелите си, защото главата му бе останала читава, а тялото му лежеше сковано неподвижно — огромна маса, която не можеше ни да се мръдне, ни да се повдигне. Надявах се първите дни, че краката ще се раздвижат постепенно, но скоро тази надежда изчезна и Туан Моя специалитет прекарваше дните и нощите в леглото си. Изтупвах го само веднъж седмично с помощта на четирима съседни, които повдигаха кръчмаря за ръце и крака, докато обръщаха сламеника му.

Все пак той си остана весел, но веселостта му бе по-друга — поплаха, по-смирена. Боеше се като малко дете от жена си, която по цял ден крещеше:

— Вижте го тлъстото прасе, вижте го търтея, безделника, дебелия пияница! И таз добра! И таз добра!

Той не отговаряше вече. Намигаше само зад гърба на старата и се обръщаше в леглото — единственото движение, което му бе възможно. Той наричаше това упражнение „врътване на север“ или „врътване на юг“.

Най-голямото му развлечение сега беше да слуша разговорите в кръчмата и сам да разговаря през стената, когато разпознаеше гласовете на приятелите си.

— Хей, зетко, ти ли си Селестен? — викаше той.

А Селестен Малоазел отговаряше:

— Аз съм, чичо Туан. Е как е, ще препускаш ли пак, дебелинчо?

— За препускане съвсем ме няма, но не съм отслабнал. Солиден ми е гърдният кош.

Скоро той накара най-близките си приятели да идват в стаята му и да му правят компания, макар че изпадаше в отчаяние, като ги гледаше да пият без него. Все повтаряше:

— Само затуй ми е жал, зетко, че не мога вече да опитам моя специалитет, дявол да го вземе! За другото пет пари не давам, но дето не мога да си сръбна, затуй ми е жално.

Но на прозореца се мярваше кукумявчата глава на стрина Туан.

— Погледнете го, погледнете го само този тлъст търтей, дето трябва да го храня, да го мия, да го чистя като прасе! — крещеше тя.

А когато бабата се скриеше, един петел с червени пера скачаше на прозореца, надничаше с кръглите си любопитни очи в стаята, после изкукуригваше звънливо. Понякога пък една-две кокошки подхвъркваша чак до подножието на леглото и диреха трохи по земята.

Приятелите на Туан Моя специалитет скоро напуснаха салона на кръчмата и всеки следобед идваха да побъбрят около леглото на шишкото. Дори легнал, шегобиецът Туан беше пак забавен. Този хитрец можеше да накара и дявола да се разсмее. Трима се мъкнеха всеки ден: Селестен Малоазел, висок и мършав, изкривен като ябълков дънер, Проспер Орлавил, дребен и сух, с нос на пор, хитър и злобен като лисица, и Сезар Помел, който все мълчеше, но това не му пречеше да се забавлява.

Донасяха една дъска от двора, слагаха я на леглото и играеха на домино, бога ми, играеха не на шега — от два часа чак до шест.

Но стрина Туан стана скоро непоносима. Тя просто не можеше да се побере в кожата си, че този дебел търтей продължаваше да се развлича, като играеше домино в леглото си, и всеки път, щом видеше, че започват някоя партия, тя се спускаше яростно, преобръщаше дъската, грабваше доминото, отнасяше го в кафенето и заявяваше, че напълно ѝ стига, дето храни този тлъст безделник, та няма нужда да гледа и развлеченията му — същинска гавра с бедните хора, които работят по цял ден.

Селестен Малоазел и Сезар Помел навеждаха глава, но Проспер Орлавил дразнеше старицата и се забавляваше с гнева ѝ.

Като я видя един ден по-разярена от обикновено, той ѝ каза:

— Хм! Знаете ли, стрино, какво бих сторил аз на ваше място?

Тя почака да ѝ обясни мисълта си, втреничила в него кукумявчия си поглед.

— Ами че той, мъж ви де, е горещ като пещ — поде той, — понеже никак не става от леглото. Е хубаво, аз щях да го накарам да мъти яйца.

Тя се стъписа. Помисли, че той се подиграва с нея и впери очи в дребното, хитро лице на селянина, а той продължи:

— Щях да сложа пет яйца под едната му мишница, пет под другата в същия ден, когато насадя някоя кокошка. Ще се излюпят и хоро ще играят. А щом пробият черупките си, бих отнесъл на квачката пиленцата на мъжа ви и тя ще ги отгледа. И ето ви, стрино, кокошки, колкото щете!

Озадачена, бабата попита:

— Ами дали е възможно?

— Дали е възможно? — поде мъжът. — Че защо да не е възможно? Щом може да се излюпят яйца в топла кутия, защо да не може и в легло?

Тя остана поразена от това разсъждение и се отдалечи, замислена и успокоена.

Осем дни по-късно старицата влезе в стаята на Туан с пълна престилка с яйца.

— Току-що насадих жълтата кокошка с десет яйца — заяви тя. — Ето ти и на тебе десет. Внимавай да не ги счупиш.

Туан възкликна смаян:

— Какво искаш?

— Да ги измътиш, безделнико! — отвърна тя.

Отначало той се разсмя, но после се разсърди, понеже тя настояваше; възпротиви се и решително ѝ забрани да сложи под мишниците му птичите зародиши, които щяха да се излюпят от неговата топлина.

Но старицата заяви вбесена:

— И храна тогава не ще получиш, докато не ги вземеш. Ще видим какво ще излезе!

Обезпокоен, Туан не отвърна нищо.

Когато часовникът прозвъни дванадесет часа, той извика:

— Ей, майко, сварена ли е супата?

— Няма супа за тебе, дебел мързелане — извика от кухнята старата.

Туан помисли, че жена му се шегува и почака малко. После почна да я моли, да я заклина, да я ругае, направи отчаяно „врътване на север“ и „врътване на юг“, заудря стената с юмруци, но бе принуден да се съгласи да сложи в леглото си пет яйца от лявата си страна. Чак

тогава получи супа. Когато приятелите му пристигнаха, стори им се, че Туан е много зле, защото изглеждаше смутен и особен.

После започнаха всекидневната игра. Но Туан не изпитваше като че ли никакво удоволствие и придвижваше ръката си безкрайно бавно и предпазливо.

— Да не ти е схваната ръката? — попита Орлавил.

Туан отговори:

— Усещам някаква тежест в рамото.

Внезапно чуха, че някой влезе в кафенето. Играчите се умълчаха...

Бяха кметът и заместникът му. Те поискаха две чашки коняк и започнаха да разговарят по селските работи. Понеже говореха ниско, Туан Греяната пожела да долепи ухо до стената, забрави за яйцата, направи рязко „врътване на север“ и легна върху истински омлет.

Той изруга. Стрина Туан довтаса, отгатна злополуката и дръпна рязко завивката. Като видя жълтата лапа, размазана под мишницата на мъжа ѝ, стрина Туан се стъписа в първия миг възмутена, онемяла от вълнение.

Но след това, трепереща от ярост, тя се спусна към парализирания и почна да го налага силно по корема, както бухаше прането си на брега на блатото. Ръцете ѝ тупаха глухо и бързо една след друга като заешки лапи по барабан.

Тримата приятели на Туан се смееха до задушаване. Кашляха, кихаха, надаваха викове, а слисаният шишко отбиваше предпазливо атаките на жена си, като внимаваше да не счупи и другите пет яйца под другата си мишница.

III

Туан бе победен. Той трябваше да мъти яйца, да се откаже от играта на домино, да се откаже от всяко движение, защото за всяко счупено яйце бабата го лишаваше жестоко от храна.

Той лежеше на гръб, неподвижен, вперил поглед в тавана, повдигнал ръцете си като криле, затоплящ до тялото си птичите зародиши, спотаени в белите черупки.

Говореше вече само с нисък глас, като че ли се боеше не само от движенията си, но и от шума и се безпокоеше за жълтата квачка, която като него се мъчеше в кокошарника.

— Яде ли жълтата тази нощ? — питаше той жена си.

А бабата сновеше от кокошката до мъжа си и от мъжа си до кокошката, изцяло погълната от грижата за малките пиленца, които съзряваха в леглото и в гнездото.

Хората от селцето знаеха вече историята и идваха, сериозни и любопитни, да се осведомяват при Туан. Те влизаха тихо като при болен и питаха, живо заинтересувани:

— Е какво? Как върви?

— Ако е за вървене, върви, но толкова ме стопля, че не ме свърта на едно място, тръпки ми лаят по кожата.

И ето че една сутрин жена му влезе много развълнувана и заяви:

— Жълтата има седем пиленца. Три яйца излязоха запъртъци.

Сърцето на Туан се разтуптя — колко ли ще бъдат неговите? С тревога на родилка той попита:

— Скоро ли ще бъде?

Измъчвана от страх от неуспех, старицата отвърна ядовито:

— Да се надяваме!

Зачакаха събитието. Предупредени, че срокът за излюпване бе изтекъл, приятелите пристигнаха скоро, самите те неспокойни.

По къщите се говореше също за това. Осведомяваха се от съседите.

Към три часа Туан задряма. Той сега спеше половината ден. Внезапно го събуди необичаен гъдел под дясната ръка. Той посегна с лявата си ръка и улови животинчето, покрито с жълт пух: то шаваше в пръстите му.

Туан се развълнува тъй силно, че почна да вика и изпусна пиленцето. То се затича по гърдите му. Кръчмата беше пълна с хора. Клиентите се втурнаха, изпълниха стаята, обкръжиха го като някакъв фокусник, а бабата дойде и прибра предпазливо животинчето, сгуснено под брадата на мъжа ѝ.

Никой не говореше вече. Беше топъл априлски ден. През отворения прозорец се чуваше жълтата квачка — тя къткаше новоизлюпените пилета.

Изпотен от вълнение, тревога и безпокойство, Туан пошепна:
— Току-що се излюпи още едно под лявата мишница.

Жена му пъкна в леглото голямата си костелива ръка и грижливо като акушерка измъкна второ пиленце.

Съседите пожелаха да го видят. Подаваха си го от ръка на ръка и го разглеждаха внимателно като някакво рядко явление.

Следните двадесет минути не се излюпи ни едно, после четири изскочиха наведнъж от черупките си.

Всред присъстващите се вдигна голяма глъчка. А Туан се усмихна, доволен от успеха си. Той се гордееше вече с това необикновено бащинство. Не се срещат всеки ден такива като него! Той действително е рядък екземпляр!

— Станаха шест — заяви Туан, — същинско кръщение, бога ми!

Силен смях избухна всред зрителите. Кръчмата се пълнеше с нови посетители. Някои чакаха пред вратата. Питаха се:

— Колко пиленца има?

— Шест.

Стрина Туан отнесе в курника новото семейство, а квачката кудкудякаше тревожно, настръхнала цяла, и разперваше широко крила, за да приюти нарасналата си челяд.

— Още едно! — извика Туан.

Той се бе излъгал, оказаха се три. Същински триумф! Последното проби черупката си в седем часа вечерта. Всички яйца излязоха хубави. Обезумял от радост, облекчен, възгордян, Туан целуна крехкото създанийце по гърба и едва не го задуши с устните си.

Обхванат от майчинска нежност към мъничкото животинче, на което бе дал живот, той поиска да го задържи в леглото си до другата сутрин, но старата отнесе и него както другите, без да слуша молбите на мъжа си.

Присъстващите се разотидоха много доволни, разговаряйки за събитието. Останал последен, Орлавил попита:

— Кажи сега, чичо Туан, нали ще ме поканиш да опържим първото?

При мисълта за пържено пиле лицето на Туан светна и шишкото отговори:

— То се знае, че ще те поканя, зетко.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.